

РЕФОРМА ЗА ПОВИШАВАНЕ БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА ДЕЦАТА В БЪЛГАРИЯ

Напоследък все по-често, когато се заговори за особено тежки проблеми в образованието, хората си представят ситуацията с ромските деца. А тя наистина е, меко казано, тревожна: 15-20% са необхванатите деца, а процентът на отпадналите преди да завършат осми клас в някои ромски квартали достига и надминава 60%. Но това не е всичко - основната част от онези, които все пак завършват задължителна за страната осми клас, не са получили необходимия минимум знания, за да продължат в средния курс.

Според редица проучвания, основните причини за

РАННОТО ОТПАДАНЕ НА ДЕЦАТА

от училище са недостатъчните, а в някои случаи липсващи навики

у децата за участие в образователния и обучителен процес, социалната изолация и липсата на достатъчно познания за заобикалящата ги свят. С цел преодоляване на тези причини, в рамките на проект "Реформа за повишаване благосъстоянието на децата в България", Японският фонд за социално развитие предостави безвъзмездно средства, с които местни НПО да развият дейности, насочени към децата от общности в неравностойно положение.

През първата част на изпълнението на проекта бяха подкрепени 19 под-проекта на местни НПО, които обхващаха 1335 деца в шест пилотни общности - Пловдив, Стара Загора, Сливен, Русе, Варна и Шумен. Една от препоръките към кандидатстващите организации беше при възможност децата да бъдат от различни етнически общности или да се обучават извън средата, в която живеят. Това се правеше с цел децата да се опознаят и да излязат от средата на високо рисковата общност, която често играе негативна роля. Такива под-проекти бяха изпълнявани в Сливен, Варна, Русе и Шумен.

Резултатите от първата част като цяло са много добри - по наши данни и според местните НПО, всички деца, подлежащи на постъпване в първи клас, са в училищата, както квартални, така и масови. С учебния материал се справят не по-зле от останалите първокласници, мотивирани са да ходят на училище. Добър ефект има и работата с родителите - по-голямата част от тях живо се интересуват от образованието на техните деца. Самите те проявяват интерес към собственото си образование, някои вече са започнали да учат, за да довършат основното си

образование.

През декември 2002 г. стартира и втората част от проекта. В нея, освен участниците в първата част пилотни об-

щини, бяха включени още Бургас, Пазарджик и Търговище. След селекция бяха одобрени 28 под-проекта, които обхващат 1873 деца. Принципът на обучение и дейностите са идентични с първия етап. По-различното е включването на деца от селата, прилежащи към пилотните общности. Докато през лятото на 2002 г. само три под-проекта имаха дейности в селата, сега те са 14. Това говори много добре за местните НПО, които независимо от трудностите са насочили своите усилия към доскоро забравените общности в селата. На този етап под-проектите се развиват много добре, няма забавяне или неизпълнение на заложените дейности.

В публичното пространство се появяват мнения, че предучилищното образование на деца от общности в неравностойно положение се противопоставя на започналния процес на десегрегация на училищата в ромските квартали. Подобни твърдения не водят до положителна промяна, защото, освен че не са верни, противопоставят дейности и подходи, които имат за цел да повишат образователното ниво на децата. Какво по-добро от това - подготвени деца да влизат в масовите училища. По този начин ще бъде преодоляна сериозна бариера - децата ще имат самочувствие и ще бъдат мотивирани да учат. За решаване на проблемите, които стоят пред образованието на децата от общностите в неравностойно положение, е необходимо да се търси сътрудничество и положителен опит, дори той да не отговаря на нашето виждане. Защото унифицираният единствен подход, без да се търси местната специфика, не води до положителни резултати.

Румян СЕЧКОВ

МНОГО СА ВЪПРОСИТЕ, НО ОТГОВОРЪТ Е ЕДИН: мобилизиране на родители, учители, ръководители

ПЛЕВЕН

Десегрегационният проект "Свободен достъп на ромските деца до всички училища на град Плевен и региона" през учебната 2001-2002 г. се осъществява от фондация "Амала - Р" с председател Милан Николов. Завършилите учебната година в програмата на проекта ромски деца бяха общо 106. Общият брой на децата, участвали в проекта през годината обаче бе значително по-висок - 143. 36 деца са отпаднали, главно през зимните месеци, а едно дете е прехвърлено в местното помощно училище. 80 деца от участвалите в проекта са за-

писани в началото на учебната година. Останалите са се присъединили в течение на годината до началото на втория срок. 26 деца са приети в проекта, след като са посещавали някое от приемните училища.

хала на Балабаир). Това е малко начално училище, броят на учениците в което не бе известен на никой от интервюираните, включително на ръководните фактори на образованието в Плевен, а предположенията се колебаеха между 40 и 76. Както в Буковлък, така и на ул. "Осьм", през цялата 2001/2002 г., в регистрите на ромските училища както изглежда са се водили много от децата, които са участвали в десегрегационния проект.

През учебната 2001/2002 г. проектът се осъществяваше в четири приемни училища - СОУ "Христо Смирненски" (43 деца), ОУ "Никола Вапцаров" (28 деца), ОУ "Д-р Петър Берон" (10 деца) и ОУ "Васил Левски" (25 деца). Според оценката на екипа на фондацията, на началничката на Регионална инспекторат по образованието на МОН и на началничката на отдел "Образование" в община Плевен, тези училища не са сред елитните, но като цяло са около и над средното равнище като качество на образованието и престиж сред родителите на територията на града. В град Плевен има общо 7 основни, 5 СОУ и 5 на-

Андрей Илиев

та година се е съгласило да запише 15 ромски деца от проекта, без ангажименти да запише още през следващата учебна година. То също така е поставило условие фондацията да направи скъп ремонт на сградата. При тези условия екипът се е отказал да записва деца в това училище. В друг случай записаните в едно основно училище в началото на годината деца са били впоследствие отписани след намеса на общинската администрация. Едно от училищата на Плевен, СОУ "Анастасия Димитрова", е пренебрегнато от екипа,

РОМСКАТА МАХАЛА В БУКОВЛЪК

Село на края на града, така може да се нарече Буковлък. Някой твърдят, че е квартал на гр. Плевен, а други държат да се знае, че е село. Там живеят около 4000 жители, от които мнозинството са роми. Българите намалели, за сметка на трите ромски махали. Тоталната безработица е превърнала ромите в безразлични и апатични хора, за които основният въпрос е как да оцелеят до утре. Образованието на децата им е една от последните им грижи, всъщност, в селото има училище, където ходят повечето деца. Българчетата си хващат сутрин автобуса и отиват на училище в Плевен. Те не искат да седят на един чин с ромчета в "циганското училище", защото, както казва Георги, "ние сме си свикнали отделно".

След 5-6 години в селото няма да има българи, но роми ще има и то ще се превърне в една голяма махала в покрайнините на Плевен, където българите ще си изхвърлят боклука.

Орхан ТАХИР

до пхерястница

Нужни са нови подходи за интегриране на ромите от Централна и Източна Европа. Досега прилаганата политика не е успяла да внесе съществена промяна в съдбата на ромското малцинство. Напредъкът по проблемите на малцинствата и особено на ромите, е сред основните критерии за присъединяване към ЕС.

Из доклада на ПРООН

ОСНОВНАТА ЧАСТ ОТ ДЕЦАТА

са от началния курс: 24 в първи клас, 18 във втори клас, 24 в трети клас и 18 в четвърти клас. Значително по-малко са децата в прогимназиалните класове.

Обект на десегрегация бяха две изцяло ромски училища, разположени в два ромски квартала на гр. Плевен. По-голямото от тях е ОУ "Климент Охридски" в кв. "Буковлък", село на около 3-4 км от Плевен, заселено основно с роми, по-голямата част от които са християни и малко мюсюлмани. Малкото останали българи в селото изпращат децата си в училищата на града. В училището се "водят" около 500 деца, но по сведения на екипа и на ромски родители от кв. "Буковлък" се посещава от не повече от 200 деца. Другото ромско училище е НУ "Киро Станев", което се намира близо до ромската махала от улица "Осьм" (известна още като ромската ма-

чални училища. Причините проектът да се ограничи до сравнително малък дял от училищата на града са няколко. Преди всичко, началните училища са изключени като въпрос на стратегия, тъй като убеждаването на екипа е, че след завършването им проблемът със записването на ромските деца в по-горните степени ще възникне наново, заедно с

ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С АДАПТАЦИЯТА

в нова среда и не особено силната мотивираност на ромските родители да поставят високи образователни цели пред децата си. Друга сериозна причина е ограниченият брой наставници, които не са в състояние да обслужват повече от едно приемно училище. Ръководството на едно от училищата в Плевен, смятаното за "елитно" СОУ "Стоян Заимов", в началото на учебна-

чината.

По наша обща оценка, има видими резултати, както по отношение на езика, така и в успеваемостта на децата. По идея на Иван Иванов направихме проучване, за да сравним нивото на езика и на познанията на децата, записани в нашата програма, с тези на децата извън нея. Видя се, че

НАШИТЕ ДЕЦА ВЕЧЕ ДОБРЕ ГОВОРЯТ БЪЛГАРСКИ

четат, за разлика от другите, които не знаеха основни думи от ежедневието, а някои дори в четвърти клас не познаваха буквите и числата. Един резултат, който, разбира се, до голяма степен дължим на учителите.

Конкурс за най-добра рисунка се организира във всичките десет училища, с които фондацията работи. Получихме много и все интересни рисунки, поради което се отказахме от идеята да класираме само три. Решихме да

отличим по три от Хасково, от Минерални Бани и от Криво Поле. Отличните наградахме с уокмени, часовници, химикалки. Децата бяха във възторг, казваха, че за първи път някой оценява и стимулира труда им. Учителите и директорите също споделиха, че ромските деца имат нужда от точно такъв род инициативи, които да им дават самочувствие.

За децата от няколко училища в града беше организирано и посещение на театър.

В Минерални Бани организирахме дискотека, доведохме и учениците от града. Танците и музиката бяха съчетани с викторина и награди, стихотворения, песни. Хасковската телевизия също беше поканена. Бяха интервюирани деца, родители, учители и хора от нашия екип. Вечерта, по време на информационната емисия, беше излъчен почти десетминутен репортаж как децата танцуват, декламираат и се веселят.

Христина ХРИСТОВА

Нашата програма не е временна

ХАСКОВО

След анализ на работата ни през предишната година решихме, че не трябва да съсредоточаваме дейността си само в ромския квартал в Хасково, а да започнем десегрегационни дейности и в района около града.

Направихме силна лятна кампания за агитиране на родителите и записахме доста деца. Ако автобусът се развали и два дни не пътува,

ЕДНА ТРЕТА ОТ ДЕЦАТА НЕ ИДВАТ

макар наставниците да ходят от къща на къща да ги привикват и макар времето да е топло. Закъсняхме със закупуване на учебните пособия и около половината от миналогодишните деца се оттеглиха и записаха в предишните си училища, защото от общината обещаха да им закупят тетрадки. Направихме събрание в квартала, обяснихме каква е целта на проекта и в резултат - записаха се двадесетина деца.

Тези факти показват, че родителите не са наясно с делото, с което сме се захванали, че у мнозина надделява чувството, че са турци и не бива да записват децата си при нас. Започнахме много сериозна работа с родителите: координатори и наставници се срещаша по-често с тях, спореха, убеждаваха ги: оказа се, че са им внушили, че програмата е временна и че няма да продължи следващата и по-следващите години, че премеждането на децата им няма да доведе до кой знае какъв резултат за толкова кратко време, а само ще са си навлекли гнева на учителите, директори и на някои хора от квартала, които са ги убеждавали да не записват децата си при нас.

След няколко разговора с координаторите, решихме, че трябва да привлечем и ромски деца, чиито родители имат ромско самосъзнание. Сега 2/3 от децата, записани в програмата, са ромчета, говорещи ромски език. Координаторите обикаляха регио-

на през август и септември, срещаша се с родителите от общините Минерални Бани, Криво Поле и Войводово. Убедиха ги бързо, защото те нямаха никакви предубеждения и бяха щастливи, че хора от техния етнос искат да помогнат на децата им. След започването на учебната година координаторите се срещаша с директорите и учителите от училищата от тези общности, където учат ромски деца. Какво беше споразумението с директорите? Децата, които са останали да учат по селата и са сегрегирани (защото в селото са останали само ромски деца), да бъдат преместени в голямото общинско училище и пръснати по класовете. Децата, живеещи в селото на общинското училище, които учат в сегрегирани паралелки, да бъдат разпределени в смесени паралелки. Постигнатото споразумение беше изпълнено от директорите до една седмица след началото на учебната година. За наша радост, децата се извозват с автобус, осигурен от Об-

щина.